

Med udnævnelsen af Hans Sørensen til sognepræst ved Vonsbæk Kirke 20. august 1525 blev reformationen indledt. Foto: Museum Sønderjylland.

Christians første måneder i Haderslev - Reformationen begynder

Da Christian kom til Haderslev kunne han ikke vente med at kaste sig over gennemførelsen af sit store projekt - reformationen af den katolske kirke. I hans ungdommelige iver var det dog lige ved at gå galt.

Af Lennart S. Madsen

lema@museum-sonderjylland.dk

Den unge Christian flyttede ind på Haderslevhus i juni eller juli 1525. Han var 22 år gammel og skulle til at klargøre den gamle borg til sin kommende brud, etablere et hof og ikke mindst skaffe sig et overblik over sin økonomi. Men hans reformationsprojekt kunne ikke vente! Han kastede sig straks over at gennemføre Luthers reformation af den katolske kirke i sine to len. For at få den nødvendige handlefrihed, måtte han gribe direkte ind i den lokale kirkes ledelse. Lederen af kollegiatkapitlet ved Vor Frue Kirke, Niels Petersen, havde været leder af kapitlet siden 1507 og var sandsynligvis en ældre mand, idet han døde året efter. Kapitlets stærke mand var derfor Johann Wulf (1470-1541), der som provst havde styret kirkerne i Haderslev len siden 1517. Han var en af tidens typiske embedsjægere, der skaffede sig embeder mange steder, lod dem udfylde med dårligt betalte vikarer og levede af overskuddet. Men han var også en politisk begavelse, der tjente konger og biskopper og havde gode forbindelser til Vatikanet. Desuden var han en dygtig embedsmand. Hans indsats for provstiet blev derfor rost af Georg Boetius, en af hans efterkommere. Ifølge denne stod provstiet i fuld blomst under Wulff. Det var denne mand, Christian valgte at afskedige, da han stod i vejen for Christians overtagelse af ledelsen af kirken i Haderslev len.

Vonsbæk kirke

Det første tegn på, at Christian nu var kirken leder, er et kaldsbrev dateret 20. august, 1525. I brevet udnævner Christian Hans Sørensen til sognepræst i Vonsbæk. I den katolske kirke var det biskoppen, der skulle indvie en ny præst, så præsten kunne få del i biskoppens guddommelige magt og dermed mulighed for at døbe, uddele nadveren og tilgive syndere på Guds vegne (se faktaboksen). Uden den biskoppelige indvielse kunne sognepræsten i den katolske kirke slet ikke udføre disse handlinger. Da Christian ikke var bispesviet, fik Hans Sørensen ikke del i den guddommelige magt, og i kirkens øjne var han derfor slet ikke præst. Udnævnelsen af præsten i Vonsbæk er derfor den første lutherske handling i Sønderjylland - forbindelsen til paven var brudt!

Bondeoprør.

Sidst i juli, i høstens tid, klagede både biskoppen i Ribe og i Slesvig til kong Frederik 1. over, at der var bønder, der nægtede at betale den del af deres tiendeafgift, der skulle gå til biskoppen. Det var bl.a. bønderne i Brøns og Farup sogne ved Ribe, der åbenbart mente, at de kunne tage forskud på den kommende reformation, som de må have været overbeviste om, at Christian ville gennemføre. Kongen bad straks sin søn om at sætte en stopper for, hvad han må have anset som et muligt bondeoprør af den slags, der havde hærget i Tyskland.

Kontakt til Wittenberg

Der er også et par øjenvidner, der antyder, at den unge Christian har været ved at miste grebet over den udvikling, han havde startet. Provsten var afskediget, forbindelsen til kollegiatkapitlet i Haderslev og domkirken i Slesvig afbrudt, og ingen vidste, hvem der nu bestemte i kirken. Et vist anarki bredte sig. Da rådede Frederik 1. sin søn til at hente kvalificeret hjælp i Tyskland. I løbet af efteråret blev der etableret kontakt til Wittenberg, muligvis direkte til Martin Luther, og det varede ikke længe inden der var hjælp på vej til Haderslev.

FAKTA

I den katolske kirke gælder den "apostolske succession". Kristus gav sine apostle den guddommelige magt til at være sjælehyrder for de kristne menigheder. Apostlene viede derefter de første biskopper, der viede de næste osv. Den gudgivne myndighed, de første apostle fik, er siden videreført fra biskop til biskop. Alle katolske sognepræster får del i denne myndighed ved at blive indviet af en biskop. Uden denne indvielse er man ikke præst.